

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

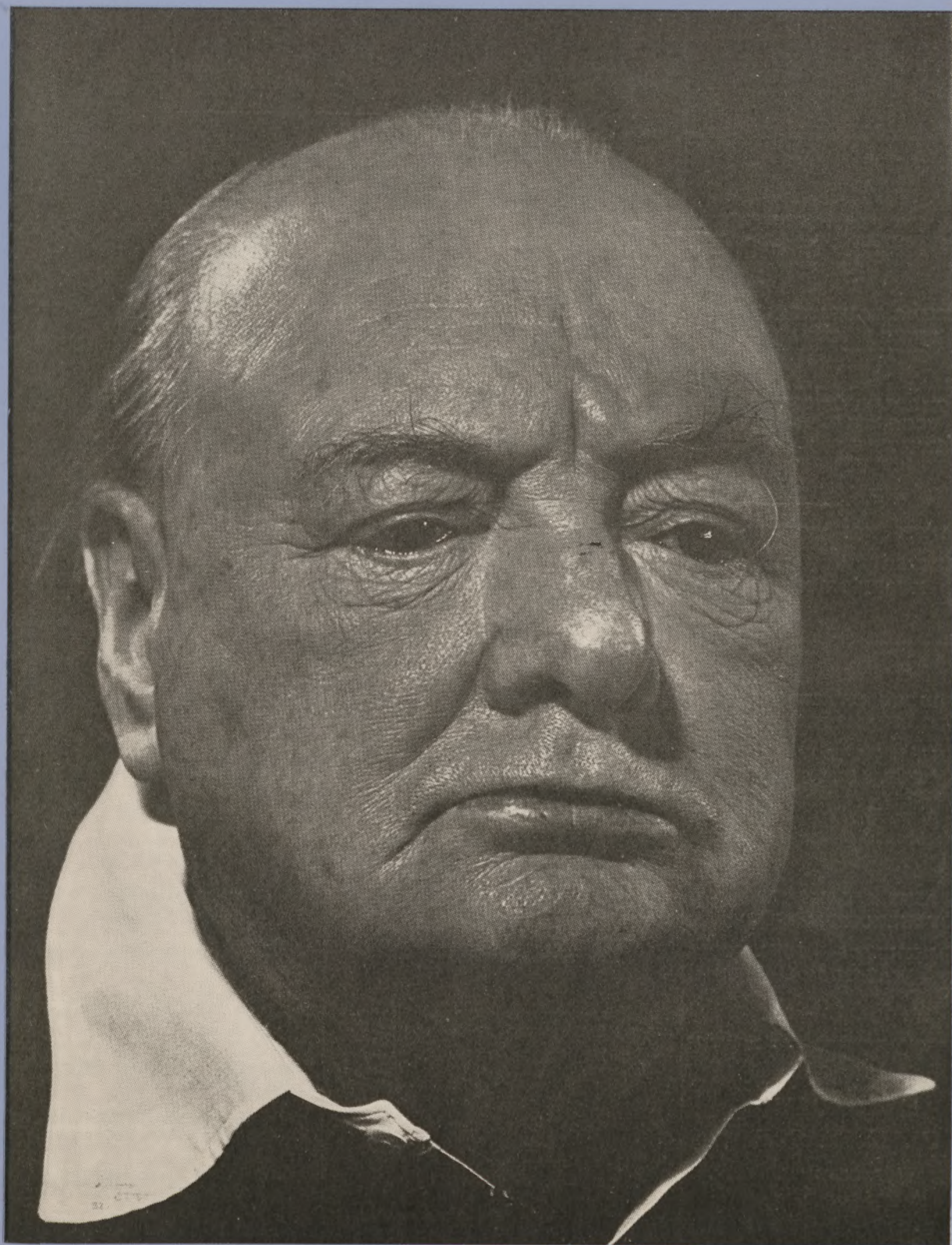
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

*I krig: beslutsomhed
I nederlag: trods
I sejr: storsind
I fred: god vilje*

— kort sagt Winston Churchill

CARL B. CHRISTIANSEN
& CO. A/S
LANDLYSTVEJ 38
TLF. 75 11 83 - 75 02 89

Vandfast slibepapir
Slibebånd og
sliberondeller
til alle formål.

„OSTEMANDEN“

Åben:
Onsdag-torsdag-fredag 7,30—12
Lørdag 7,30—13 samt fredag 16-19
GODSBANEGADE 31
KBH. V.

KEMP & LAURITZEN A/S
VESTER VOLDGADE 9
KØBENHAVN V.

CHARLES LEISNERS
BOGTRYKKERI A/S
GL. KONGEVEJ 15 - KBH. V.
VESTER 3481

DANSK SKOVFORENING
VESTER VOLDGADE 86
KØBENHAVN V.

MOGENS ANDREASSEN
BOGBINDERMESTER
NJALSGADE 17 — S.
TLF. ASTA 3701

AKTIESELSKABET
CYCKLECOMPAGNIET
FINSSENSVEJ — KBH. F.
FASAN 6464

HØRSHOLM
PLANTESKOLE

v/ H. GLÆSEL

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HDS. KGL. HØJHED PRINSESSE MARGARETHA

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K.
(kontortid: 10—15, undtagen lørdag).

Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bosiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Generalmajor F. B. Larsen, Ejderkasernen, Rendsborg, Vesttyskland.
Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.
Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København NV. TAg 328.

Den øvrige bestyrelse:

Bankfuldmægtig Olav Holst, Bengtavej 6, Hellerup.	Aut. vand- og gasmester Johs. Loft, de Mezasvej 18, Aarhus.
Seminarierektor, cand. mag. Paul Holt, Aarhus.	Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby, Fyn.
Landsretssagfører Otto Jespersen, Store Torv 16, Aarhus.	Dr. Børge Næsted, Store Torv 16-18, Aarhus C.
Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorfs- lunds allé 80, Charlottenlund.	Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 20, Herning.
Oberst K. Kjeldsen, Odense.	Landsretssagfører H. Rambusch, Kongensgade 49, Esbjerg.
Tandteknikermester Leo Kæraa, Banegårdspladsen, Aarhus.	Pastor Poul Riis, Rosenvængets Side- allé 5, København Ø.
Bibliotekar O. Leth, Johnstrupvej 8, Sorø.	Dommer K. Thestrup, M.F., Herning.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10-15).
Minerva 1336.

Kontoret har lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl. af Dansk Fagpresseforening), Frederiksborgvej 109, København NV. Taga 328. (træffes bedst 17,30-18,30)

FORRETNINGSFØREK FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

A/S Folketidendes Bogtrykkeri,
Ringsted.

INDHOLD

	Side
Frihedens forkæmper nr. 1	19
Frihedskampens Veteraner	21
Rund dag i Oslo	22
Kammeraternes Hjælpefond	22
Shell-huset	23
En kasse fuld af minder	23
Studiestipendier	26
Børnene taler	26
Dachau-Klubben	27
Landsstævne	27
Bøger	29
Dagbogsblade	35
Hende derhjemme	36

Frihedens forkæmper nr. 1

LONDON, 30. januar.

Natten mellem fredag den 29. og lørdag den 30. januar samledes 300 danske modstandsfolk i Kastrup lufthavn for at gøre turen til London.

Vi ville hylde Winston Churchills minde.

Vi skulle være der kl. 2 om natten, og da jeg skulle være gruppeleder i det ene fly, ville jeg være der i god tid og kom derfor kl. 1½, men da var alle kommet.

Det var generalsekretær Lindegård Olsen, der havde taget det friske initiativ til London-færden. Sammen med ham dannede lektor Barfod, kriminalassistent Roland Olsen og undertegnede organisationsudvalget.

Næppe var det blevet kendt, at der ville blive 300 pladser til en sådan rejse, før telefonerne kimedede for at bestille plads. Inden vi kom afsted,

havde vel 1200 meldt sig som deltagere.

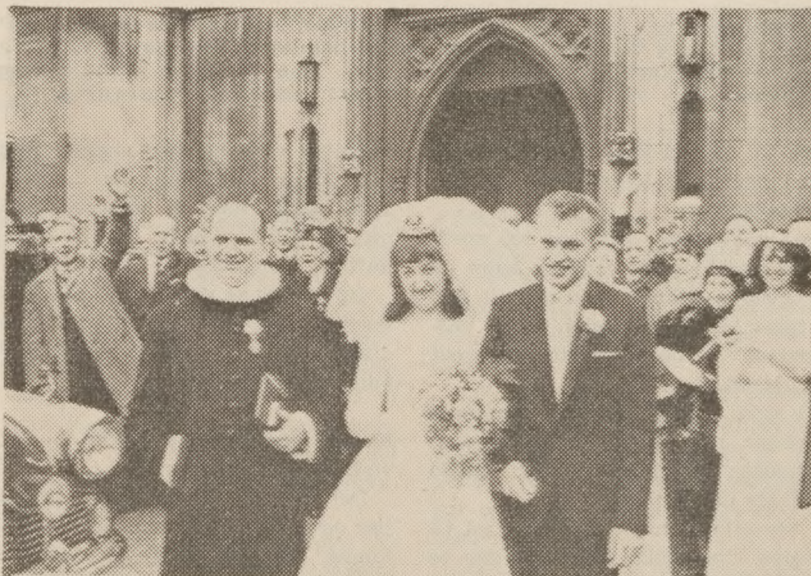
Særtog til Victoria Station

Da vi kom til London, landede vi på Gatwick flyveplads og tog herfra i særtog til Victoria banegård. Vi blev her modtaget af oberstløjtnant Meincke fra den danske ambassade. Meincke ledsagede os iøvrigt under hele London-opholdet.

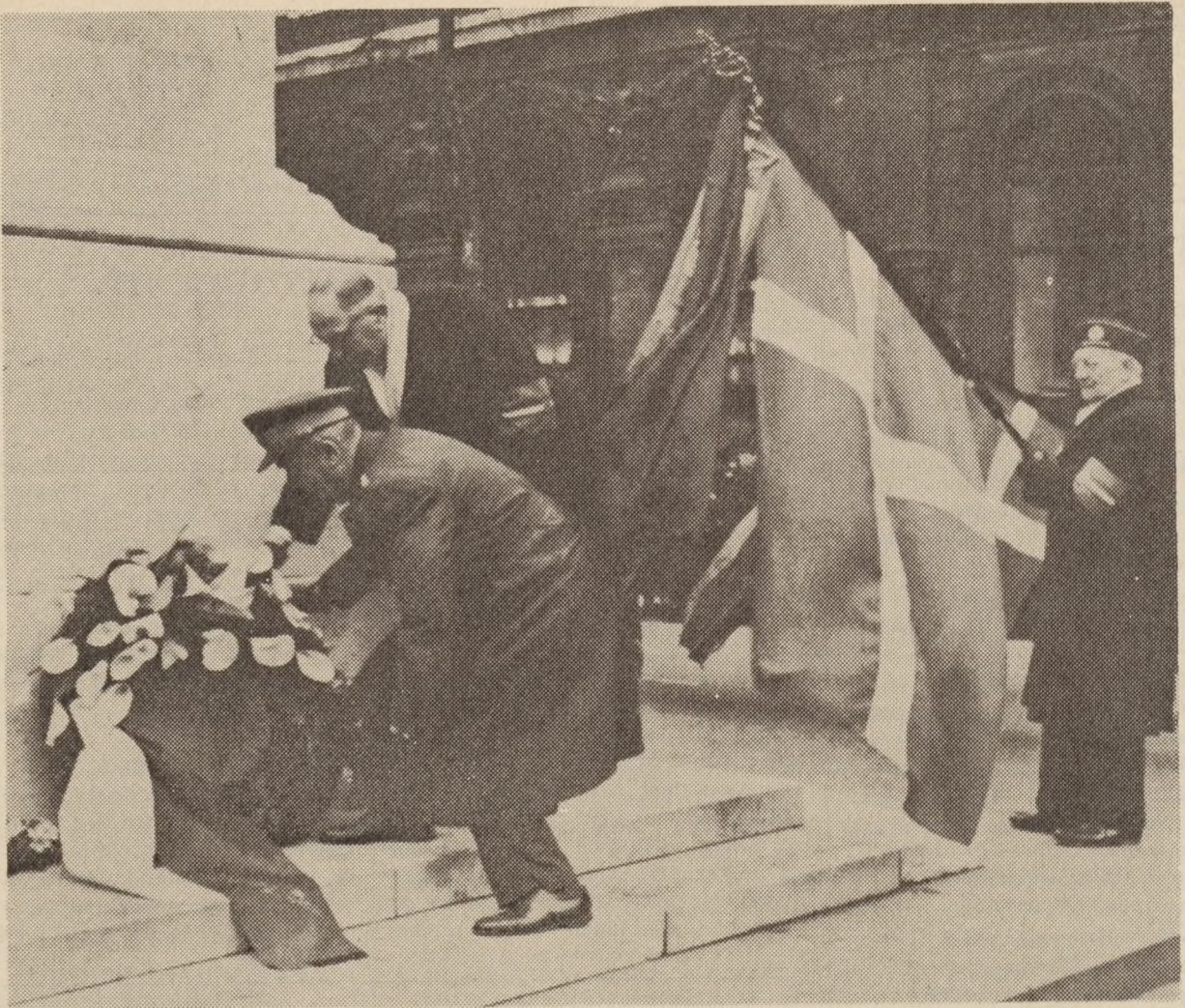
På spadsereturen gennem den indre by var der praktisk talt ikke biler, for bydelen ved Sct. Paul og Parlamentet var afspærret.

Placeret i White Hall

Vi fik den fornemste placering, som tænkes kan, lige ved hjørnet af Downing Street og White Hall. Bag os inderigsministeriet, foran os det store monument Cenotaphen, der hædrer de faldne fra begge verdens-

Jørgen Fiil og Michelle Kurves efter vielsen sammen med pastor Knudsen fra den danske kirke. I baggrunden de mange uventede bryllupsgæster.

Da katafalken var ført forbi den danske gruppe, lagde vi den store krans ved Cenotaph-monumentet, der hædrer de faldne fra begge verdenskrige. Fra venstre kammerherre, oberst V. L. U. Gyth, civilingeniør Erling Foss og — med fanen — rigsdagsbetjent Chr. Svenningsen. Man fortæller, at det er meget vanskeligt at opnå tilladelse til kransnedlægnng her. Vi gjorde det rent spontant, altså uden ansøgning.

krige — og på den anden side af alle den store bygning for koloniministeriet.

Ved vor venstre side tog 100 nordmænd opstilling og ved vor højre en stor gruppe franskmænd med et hav af faner. Deres franske faner harmonerede jo også enestående godt med dagen.

Vi stod vel og ventede i henimod tre timer, men ingen fortrød rejsens strabadser, ej heller at man havde vovet sig ud i kulden.

I ventetiden måtte tankerne gå til Winston Churchills virke, og for os var det naturligt, at vi fæstede os ved hans indsats i vor fælles kamp mod de nazistiske krigsmetoder. Hans

ukuelige vilje til sejr skabte V-tegnet. Efter luftslaget om London i 1940 sagde han de uforglemmelige ord til RAF: Aldrig har så mange haft så få at takke for så meget.

Og da det så sortest ud, sagde han stædigt: Bliver vi drevet ud herfra, drager vi til Canada og fører vor kamp videre derfra.

Masser af militær, der ikke virkede militaristisk

Der var et enormt opbud af militær og et hav af uniformer, men man kunne lide det alligevel, fordi det foregik så kultiveret, gennemdisciplineret, og uden at det bar præg af militarisme.

Der var flere orkestre i sørgetoget, men bag katafalken, der blev trukket af 142 marinesoldater, gik kun den nærmeste familie. Blandt dem kunne man ikke undgå at fæste sig ved en sønnesøn af Churchill, for han var farfar i lyslevende skikkelse, blot i en udgave på omkring snesen.

Efter dem kom afdelinger af alle våbenarter repræsenterende 13 regimenter med historisk berømmelse — et tøjhus gjort levende i funkende galla. Langs processionens vej stod andre afdelinger, der — når optoget nærmede sig — sænkede hovedet og forblev stående som statuer.

Roen i soldaternes holdning forplantede sig til begge rækker af til-

skuere bagved. Husene med vinduer åbne ud til en frysende kold formiddag var klædt af mennesker op til tagryggene.

Stilheden, højtiden, var gribende. Man var midt i en verdensbegivenhed.

Til dansk bryllup i London

Efter opbruddet kørte de 300 danskere til de to danske kirker i London. En gruppe til sømandskirken, den anden til kirken i Regent Park.

Næppe har den danske kirke tidligere haft gæster, der var så forfrosne og så sultne. Vi blev dog snart os selv igen og kunne her følge resten af højtidelighederne i det engelske TV.

Gruppen i Regent Park fik en ganske uventet oplevelse. Pastor Poul A. Knudsen fortalte os, at der skulle være bryllup i kirken.

En ung dansker, Jørgen Fiil, en brorson af Marius Fiil fra Hvidsten, skulle vies til en ung englænderinde, Michelle Kurves. Pastor Knudsen spurgte os, om vi ville komme og hjælpe ham med at synges „Aldrig frejdig“ — for ellers blev han ene om sangen.

Alle, der ikke var bundet til nogen aftale inde i byen, deltog i vielsen, og vi var på den måde i London med til både begravelse og bryllup.

Der var derefter sight-seeing tur gennem et London, der nok var præget af week-end, men dog nu var ved at vågne op efter den hyldede, nationen havde givet en af sine største sønner.

☆

Efter London-færden har mange udtrykt deres glæde og taknemlighed over, at rejsen blev arrangeret. Man taler enstemmigt om „et uforglemmeligt minde“.

☆

De 300 på London-færden indbetalte hver 40 kr. i en pulje til brug for forskellige udgifter i London. Der blev dog et overskud på 3000 kr., der nu er hensat i dansk bank.

Renterne af beløbet sikrer, at man hvert år kan lægge en smuk blomsterhilsen ved Churchills buste ved Frihedsmuseet.

F-k.

Frihedskampens Veteraner

Frihedskampens Veteraner holdt årsmøde i lokalerne på Automatic i Søborg. Der var 125 tilmeldt.

Årsmødet fik en ret bevæget start, idet der lige før mødets begyndelse indløb meddelelse om, at Winston Churchill var afgået ved døden. En gruppe med formanden, direktør Erik Nygård i spidsen, tog straks ud til Churchills buste for at nedlægge en krans.

Mere velordnet forening

Ved mødets åbning udtalte formanden smukke mindeord om Churchill.

Han fortsatte med at udtale sin glæde over det store fremmøde, hvorved alle dele af landet var repræsenteret.

Til dirigent valgtes højesteretssagfører Poul Jarding.

Formanden sagde i sin beretning, at foreningen nu var mere velordnet, så den havde større slagkraft. Dette skyldtes især, at man havde ansat fru Allis Rasmussen som sekretær. Fruen havde med stor ildhu udført et godt kontorarbejde.

Ved bureau-samarbejde var det lykkedes at få bladet ud regelmæssigt. Formanden fandt, at bladet var blevet bedre, idet man nu var kommet bort fra det navlebeskuende.

Formanden havde nu virket for foreningen i 7 år og måtte trække sig tilbage på grund af en stor arbejdsbyrde i sin egen virksomhed. Han anbefalede valg af direktør Sverre Seehusen i hans sted.

Ofrenes grave registreret

Sverre Seehusen berettede om registrering af de 450 mindesmærker for ofre fra frihedskampen (omtalt ret udførligt i Pigtraad, side 3, jan. 65).

Planen er at udgive en bog med biografier over alle faldne. Kulturministeriet er anmodet om at støtte udgivelsen af bogen, ligesom Gyldendal er parat til at være bogens forlægger. Seehusen henviste til et norsk værk af lignende art over 11.000 faldne. Bogen er der bekostet af staten.

Under debatten fortalte Jørgen H. Barfod om arbejdet med skoleforedragene den 29. august. De 99 pct. af udtalelserne fra skolerne udtrykte tilfredshed. Arbejdet udfylder et behov, men vi har

brug for flere foredragsholdere. 115 skoler havde haft besøg af en modstandsmænd som taler.

Forslag til vedtægtsændring

Fra grosserer Egil Barfod forelå et forslag til vedtægtsændring. Forslaget gik i alt væsentligt ud på at skaffe præsidiet en bredere sammensætning ved at medlemmerne vælges af de gamle grupper. Ordet præsidium skulle ændres til bestyrelse.

Nygård sagde til forslaget: Bestyrelsen tager afstand fra forslaget. Ingen kan i dag komme og sige: Jeg repræsenterer en gruppe.

Ved afstemning faldt ændringsforslaget.

Som ny formand valgtes direktør Sverre Seehusen, til ny næstformand vicekonsul, direktør Jacob Jacobsen, Aabenraa/København, og til nyt medlem af bestyrelsen redaktør Per Amby.

Sverre Seehusen takkede for valget. Det var en svær opgave at skulle leve op til Nygårds virke. Han kan inspirere, planlægge, gennemføre og få andre til at arbejde. Han spreder hygge og kammeratskab om sig.

Efter forslag af skoleinspektør Johs. Fosmark udnævntes foreningens første formænd, civilingeniør Erling Foss og direktør Erik Nygård til æresmedlemmer. Alle deltagerne skrev som en hilsen deres navne på et bilag til en kaligraferet udnævnelse.

Det reviderede regnskab blev fremlagt af kassereren, oberst P. A. F. Norup.

FERIEMULIGHED I NORGE

Mange begynder så småt at tænke på ferien. For tidligere fanger og modstandsfolk er der en feriemulighed, som hidtil har været alt for lidt benyttet.

Ved Oslo-fjorden ligger Solhøgda, et smukt og moderne bygningskompleks i ægte norsk stil. Det er beliggende i den smukkeste tænkelige natur og med en skøn udsigt ned over Oslo fjord.

Man kan bo her med familien for 20 kr. pr. dag pro persona med fuld forplejning. Man skriver til fru Sylvia Salvesen, Parkvejen 47B, Oslo.

I Vesttyskland har regeringen planer om at betragte sager mod krigsforbrydere som forældede fra d. 8. maj 1965. Frihedskampens Veteraner har derfor afleveret denne protest til den tyske ambassadør i København.

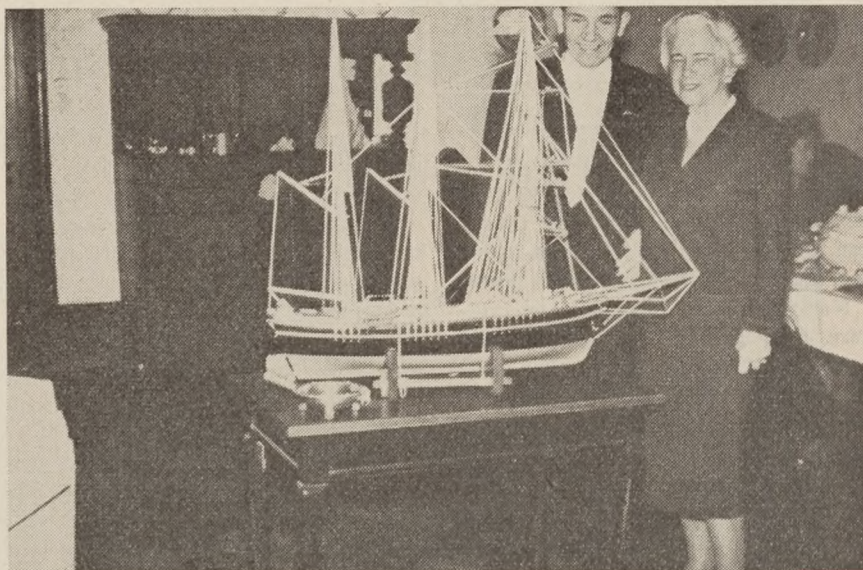
I anledning af meddelelser om, at fristen for retsforfølgning af tyske krigsforbrydere ifølge vesttysk lov udløber 8. maj d. å., ønsker Frihedskampens Veteraner, der er en sammenslutning af danske frihedskæmpere, uden iøvrigt at ville tage stilling til Den tyske Forbundsrepublikks lovgivning, herved at udtale følgende:

Indtræden allerede på nuværende tidspunkt af en sådan forældelse vil vække uro og harme inden for vide kredse af det danske folk, ikke mindst blandt efterladte og pårørende til frihedskampens ofre, blandt de tusinder, der endnu mindes opholdet i det nazistiske Tysklands internerings- og koncentrationslejre, fængsler, forhørslokaler og torturkamre, og blandt alle venner af det jødiske folk og Israel.

I den danske befolkning hersker en fornemmelse af, at retfærdigheden tyve år efter krigens afslutning i Europa stadig ikke er sket fyldest, og at mange tusinder, som med rimelig grund må antages at være skyldige i alvorlige krigsforbrydelser, endnu ikke er stillet for domstolene, men befinder sig på fri fod i Forbundsrepublikken eller i andre lande.

Disse omstændigheder må befrygtes at ville bidrage til at undergrave tilliden til det tyske folk og dets ledelse, til dets demokratiske sindelag og dets retfærdighedssans og således sinke bestræbelserne på at skabe gode, venskabelige relationer mellem de tidligere besatte eller allierede nationer og Tyskland.

Vi opfordrer med henvisning til universelle moral- og retsbegreber på det mest indtrængende Den tyske Forbundsrepublikks ansvarlige myndigheder til at finde udveje til fjernelse af denne anstødssten for den fortsatte opbygning af normale, venskabelige og respektfulde forbindelser mellem vore landes folk.

Danske og norske fangers elskede, professorinde Sylvia Salvesen, fyldte 75 år den 25. januar. Hun ses her med den danske gave, Marstal-skonnerten, som det har taget Sv. Aage Svendsen et år at fremstille.

Mandag den 25. januar rundede professorinde, fru Sylvia Salvesen, Oslo, de 75.

Dagen fejredes i to afdelinger. Om eftermiddagen samledes man i hjemmet bag slottet til en storslået reception med ca. 100 deltagere.

Fra dansk side deltog bl. a. statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, Svend Aage Svendsen og Hans Petersen med fruer.

Den danske gruppe foretog rejsen i „Rumskibet“. Det var meget praktisk. Dels kunne man følges ad, dels kunne man samtidig medbringe den danske gave til Sylvia — en model af et dansk skib.

Skibet var en nøjagtig kopi af et dansk skib, bygget på Eriksens skibsbyggeri i Marstal i 1917. Skibet var fremstillet af Svend Aage Svend-

sen, og det var et resultat af et års flittigt arbejde. Alt i det kan arbejde som i et skib i fuld størrelse.

Skibsmodellen blev overrakt af Steen Hansen. I sin tale drog han en sammenligning mellem skibet og Sylvia og omtalte alt det gode, som var i dem begge.

Derefter overrakte han æresmedlemsbrevet fra „Landsforeningen af Erhvervshæmmede fra Frihedskampen i Danmark“.

Fødselsdagsfestens anden afdeling foregik ved en aftenfest på hotel Bristol. Omkring 70 gæster deltog. Steen Hansen holdt festtalen.

Ved middagen fik Sylvia overrakt Kong Olavs fortjenstmedalje i guld.

Der blev holdt mange fine, personlige taler til Sylvia. Hun var selv aftenens sidste taler.

RYVANGEN 4. MAJ

Vejen går 4. maj om aftenen til Ryvangen. Traditionen tro nedlægger Kammeraternes Hjælpefond blomster ved alle gravene. Som årene er gået siden befrielsen, er der grave, der glemmes af bekendte en sådan aften — og det er synd. Derfor får alle grave en blomsterhilsen.

Aftenen igennem er der projektor på monumentet og fanevagt.

Der bliver ikke holdt taler, men et orkester spiller hele aftenen dæmpet musik.

Ikke mindst i år vil besøget blive stort i taknemlig erindring på 20-årsdagen for befrielsen.

SHELLHUSET

20-års dagen for husets bombning

Den 21. marts er det 20 år siden, at Shellhuset blev bombet.

Hver eneste 21. marts i årene derefter har de overlevende fanger mødtes ved Shellhuset for at mindes de omkomne kammerater ved en mindehøjtidelighed og kransenedlægning.

Mindetalen holdes på skift mellem de gamle fanger.

Fængslet i Shellhuset blev taget i brug den 11. november 1944, da 6 fanger holdt deres indtog, og siden kom der flere til, ialt var der 37 fanger i tiden fra 11/11-44 til 21/3-45.

Se vedlagte liste over de 37 fanger.

Mindehøjtideligheden finder sted ved Shellhuset klokken 11,00, og umiddelbart derefter tager en deputation af fangerne til mindesmærket ved den franske skole i Frederiksberg Alle for at nedlægge en krans der.

Efter kransenedlægningerne samles de gamle fanger til frokost i restaurant Grønningen.

På fangernes vegne
ALF EBBE OLSTRUP.

8 fanger omkom ved bombardementet: admiral Carl Hammerich, politibetjent Carl Hocke, premierløjtnant Helmuth Bartholdy Jensen, kaptajn Peter Ahnfeldt-Møllerup, repræsentant Jørgen Palm Petersen, ingeniør Mogens Prior, premierløjtnant Ole Stang, premierløjtnant Karl Baron Wedell-Wedellsborg.

1 blev henrettet i Ryvangen: reklamekonsulent Erik Crone.

1 døde i koncentrationslejren Dachau: kaptajnløjtnant Fritz Jørgensen.

5 fanger er senere afgået ved døden: cand. pharm. Preben Ahnfeldt-Møllerup, kommandørkaptajn Børge Clausen, ekspedient William Jørgensen, oberstløjtnant Jens Chr. Lunn, admiral Hans Nyholm.

22 fanger er i live i dag: kaptajn Poul Borking, grosserer Poul Bruun, restauratør Lars Christiansen, professor, dr. med. Mogens Fog, oberstløjtnant H. P. Gregersen, politiassistent C. Lyst Hansen, civilingeniør Hans Heister, civilingeniør Ove Kampmann, løjtnant N. J. Mølgaard, civiløkonom Bent Nordentoft, vognmand Jørgen Nørup, overassistent Alf Ebbe Olstrup, prokurist Ove Gessø Petersen, professor, dr. phil. P. Brandt Rehberg, bogbindermester Tage Hartmann Schmidt, redaktør Aage Schoch, politiassistent Marius Svendsen, fhv. minister Poul Sørensen, generalløjtnant E. Tiemroth, fabrikant Ebbe Wedell Wedellsborg, kommandørkaptajn Ebbe Wolfhagen, stationsleder W. Zohnesen.

En kasse fuld af minder

20 år efter i Neuengamme-lejren.

Fra den idylliske by Bergedorf, knap 30 km fra Hamburg, fører en vej mod sydvest, mod Elben. Vejen er elendig, een af de værste jeg har set i Vest-Tyskland, og selv om den er under reparation og udbedret på en del af strækningen, er det alligevel nødvendigt at køre langsomt.

Det er nu ikke den eneste grund til, at jeg lader bilen snegle sig af sted. Ad denne vej vandrede 13. december 1938 en kolonne på 107 fanger. Disse mænds march gennem Neuengamme, landsbyen med de smukke, særprægede bindingsværksbygninger, følger jeg i tankerne.

De udgjorde fortroppen for de 100.000 fanger, som de følgende 9½ år blev transporteret til Neuengamme, langt de fleste for efter kortere eller længere tids ophold at forsvinde som røg op gennem krematorieskorstenen.

Den første lille floks opgave var at opbygge lejren, så den kunne huse større transporter. Under selv for en koncentrationslejr primitive forhold indkvarteredes de i et gammelt tegl-

værk, som SS havde overtaget for at gøre det „rentabelt“.

Den Opfern. — Hvilke ofre?

I udkanten af Neuengamme by standser jeg ved et lille anlæg. Her begyndte koncentrationslejrens område. Midt i anlægget er rejst en lille obelisk med indskriften „1939—1945. Den Opfern“. Hvilke ofre er man diskret gået udenom. Det robes kun gennem et par små stentavler, franske fangekammerater og andre har anbragt i buskadsset, der omgiver pladsen.

Her tæt ved Elben er terrænet sumpet og usundt, en skærende kontrast til de frugtbare jorder og haver i Neuen og Alte Gamme.

Efter indgangen til anlægget forkynder et stort skilt, at al færdsel videre frem ad vejen er forbudt. Kun folk med ærinde til Siporex-werke må passere. Siporex-werke er en storindustriel virksomhed, der fremstiller betonelementer til byggeriet, og har til huse i Neuengammes gamle Klinkerwerke.

Under så primitive forhold boede de første 107 fanger i Neuengamme. De var indkvarteret på Klinkerwerke.

Som tidligere medarbejder ved Klinkerwerke føler jeg så stærk tilknytning til stedet, at jeg foretrækker at overse tilføjelsen på skiltet om, hvilke straffe man kan pådrage sig ved at overtræde forbudet.

Jeg synes, jeg kender hvert træ og hvert græsstrå på disse marker, hvor jeg sammen med kammeraterne vandrede afsted bag de tunge tipvogne i fast rutefart mellem den lille havn ved Elben og Klinkerwerke.

Umiddelbart før Siporex-werke standser jeg igen. Her er kommet noget nyt til. En 27 meter høj søjle, endnu ikke beklædt med de riflede sandstensflader, der skal smykke den, hæver sig mod den disede vinterhimmel. Ned til søjlen, der symboliserer en krematorieskorsten, fører en vej langs en 100 meter lang mur, der også kun er halvfærdig. Mellem mig og byggepladsen ligger en af de kanaler, ingen gammel Neuengamme-fange glemmer.

Over kanalen.

En bro over kanalen er projekteret, men endnu ikke bygget. Også her forkynder et skilt, at al adgang er strengt forbudt. Det kan kun gælde folk fra Siporex, andre må jo ikke færdes på vejen. Altså sætter jeg i et spring over kanalen. Midt i springet gyser det gennem mig ved tanken om, hvad et sådant spring kostede for tyve år siden. En SS'er, som skød en fange under flugtforsøg, belønnes med tyve cigaretter, ti mark og tre dages orlov.

Syntes en af vogterne, det var længe siden, han havde været hjemme ved konen, var cigaretterne en fyrstelig belønning til den kapo, der jagede en fange over kanalen — et øjeblik efter lå beviset på den modsatte bred.

Omkring søjlen er udlagt et stort areal til mindepark med lav bevoksning. Obeliskens fra den lille mindelund indgår i parken, mens selve lunden sløjfes og arealet lægges til om-

rådet. Bag muren bliver der høj bevoksning for at skjule Siporex-works bygninger. Fabrikken har iøvrigt ønsket opført en skorsten, men senatet har nedlagt forbud. Man ønsker intet, der kan skæmme monumentets omgivelser.

Mens jeg står ved søjlen og ser mig om, får jeg øje på en genstand inde på den bagved liggende mark. Gamle minder vækkes til live. Jeg går derhen. Ganske rigtigt. Det er en gammel, mørnet trækasse forsynet med huller i siderne til rebhåndtag. Kun ét håndtag er tilbage, og det går itu, da jeg vil vende kassen.

Det er en af de trækasser, som i lejrens dage brugtes til at transportere „zuschlag“ i, rugbrøds-klemmer, een til hver af de fanger, som den dag var i arbejdskommandoer. Brødet var klægt, og i dag ville man vel betragte det som uspiseligt. Men den gang vakte synet af kassen fryd og glæde. Kæberne og maven fik en kort stund atter noget at beskæftige sig med — og som regel betød zuschlag-kommandoets komme tillige et kvarters kærkommen hvil.

Skæbner passerer revy.

Jeg sætter mig i den stille vintermorgen til rette på kassen og lader uvilkårligt tankerne vandre tilbage i tiden — tyve år tilbage. Om det er kassen — en gammel ven — der er skyld i det, ved jeg ikke, men for en kort stund er de lyse minder fremherskende.

Jeg mindes Wassillij, en 17—18-årig russer fra Kiew. Jeg har ikke kendt nogen mere trofast sjæl end han. Han vogtede nidkært over mine få ejendele, min Røde Kors pakke og forskellige småting, når jeg sov. Aldrig tiggede han eller krævede betaling, men jeg glemmer ikke hans taknemlige blik og muntre drengesmil, når jeg til tak rakte ham et stykke knækbrød og en skive spegepølse. På sit mangelfulde tysk nød han at fortælle om sin søster og sit elskede land. Han nåede aldrig hjem.

Og der var Ian, den gamle hollandske togfører, der nogle nætter delte køje med mig og en anden dansker. Han sov med åben mund, og det var farligt i Neuengamme, når man hav-

De små tavler i buskadset ved skorstensanlægget omkring den lille beplantning i Neuengamme taler deres eget sprog.

de protese. Hans blev stjålet. Men Ian var usandsynlig heldig. Han fandt et nyt gebis på lejrens sorte børs. Det var ikke vanskeligt, men denne protese passede — det var hans egen. Jeg finansierede tilbagekøbet, to Garden Party cigaretter kostede det. Ian svor mig evigt venskab. Han holdt troligt ord. De få dage, han havde tilbage, gjorde han mig flere småtjenester i en verden, hvor ellers enhver var sig selv nok.

Jeg ser Ian for mig den morgen, han blev smidt på anhængeren, som en flok fanger trak fra barak til barak for at hente nattens høst.

Et utal af skikkelser og skæbner passerer forbi mig, og så langt borte er jeg i erindringerne, at jeg angst farer op, smækker hænderne forskriftsmæssigt ned langs buksesømmen og står i stram retstilling, da et råb skærer gennem den disede luft: Mensch, was machst du denn da?

Den kommende når helt hen til mig, før jeg begynder at falde til ro igen. Han er vagtmand på Siporexwerke, men på hjemvejen, så han er ligeglad, hvor jeg færdes, oplyser han, da jeg forklarer situationen. Han ulejlige sig blot det lange stykke fra vejen, fordi han den sidste time har set mig sidde ubevægelig ude på marken. Han kunne ikke begribe, hvorfor et menneske sad så længe i kulden. Jeg byder en cigar, og vi følges tilbage mod vejen. Det er pludselig gået op for mig, at jeg fryser.

Et stykke fremme spærres vejen af en bom. Jeg sætter vognen på Siporex-works parkeringsplads og går videre, til jeg møder en hindring, der ikke lader sig forcere uden videre.

Nye beboere.

Foran mig har jeg udsigt til den gamle appelplads og den eneste bygning, der står tilbage af den egentlige lejr. Det er „steinbau“, der rummede blok 1, 2, 3 og 4. I lejrens sidste tid var her kun danske og norske fanger. Selv boede jeg i blok eins til 20. april om morgenen. 20. april 1945, Hitlers sidste fødselsdag.

Selv på denne afstand synes jeg at genkende den kantsten, bag hvilken

jeg søgte ly hin morgen, da en Mosquito-bomber gengældte en desperat vagtmands skud med en maskingeværssalve.

Nu er steinbau indrettet til ungdomsfængsel. Trods det tidlige tidspunkt på dagen er nogle fanger i færd med en fodboldkamp. Det er en underlig tanke, at det er en slags kolleger, der nu bor i den massive bygning. Det glæder mig uvilkårligt at se, at de øjensynlig har det mange gange bedre end vi for tyve år siden.

En fangevogter i grøn uniform har fået øje på den fremmede skikkelse ved gitteret og styrer ilsomt sine skridt over mod mig. Jeg har ingen lyst til at optage en diskussion på dette tidspunkt og mindst af alt med en fangevogter i Neuengamme. Inden jeg forlader min udkigsplads ved gitteret, lader jeg endnu engang blikket glide ind over lejren.

Et af holdene på fodboldpladsen har fået et mål. For tyve år siden var det en anden slags hyl, der lød hen over denne plads. Med de unge, sportsivrige fangers jubelråb i ørene forlader jeg Neuengamme-lejrens område.

Oluf Rikhof.

Danskerne i Neuengamme

Ifølge lejradministrationens egne optegnelser, gengivet i bogen „So ging es zu Ende“, ankom de første større transporter danskere til Neuengamme den 15. september 1944. Det var en gruppe på 196 Gestapofanger, som overførtes fra Frøslevlejren, og de fik lejrnumrene fra 50.353 til 50.546 — og tre kvinder, der gik videre få dage efter til kz Ravensbrück.

Den 19. september 1944 ankom 1981 danske politifolk, som efter nogle dages forløb førtes videre til kz Buchenwalde. Den 27. september 166 Gestapo-fanger fra København, den 5. oktober 140 danske gendarmere og 60 Gestapo-fanger, den 6. oktober 92 danske fanger, den 20. oktober 192 danske fanger, den 16. november 44 danske fanger — og så fremdeles.

Året 1944's sidste danske kontingent var 122 Gestapo-fanger fra Kø-

benhavn. De ankom den 21. december 1944 — til den værste jul, de nogensinde har oplevet.

Transporterne fra Danmark fortsatte i 1945. De sidste kom i marts måned på en ikke angivet dato, og det var otte mand, hvis afgangssted heller ikke er registreret.

Danskerne i Neuengamme var i lejrregistraturen fordelt således:

3069 politiske fanger
1981 politifolk
140 grænsegendarmere
472 jøder
421 ikke-politiske fanger

Det er ikke stedet her at komme ind på forholdene i lejren. Rædslerne er beskrevet udførligt ved andre lejligheder, og bør de end gentages for altid at minde om et tyranni, der knustes i 1945, er litteraturen om danske i tyske koncentrationslejre righoldig. Ikke mindst hvad angår Neuengamme.

Det hører med her, at der 8. marts 1945 blev givet tilladelse til at føre danske fanger hjem fra Neuengamme. Undtaget var:

- Aktive medlemmer af sabotagegrupper
- Spioner
- Politiske mordere
- Kommunistiske funktionærer

Den 20. marts 1945 overførtes 74 politifolk og 22 civile fanger til Frøslev. Dagen efter anbragtes samtlige danske og norske fanger i de tyske koncentrationslejre og tugthuse i kz Neuengamme. Man begyndte at forberede transporten til Sverige.

Den 21. april 1945 meldtes kz Neuengamme tømt for danske og norske fanger.

BESØG I BUCHENWALD

Foreningen af tidligere fanger og modstandsfolk arrangerer i dagene 10.—13. april en rejse til kz-lejren Buchenwald.

Det egentlige mål for rejsen er deltagelse i 20-års dagen for lejrens befrielse den 11. april.

Der kræves visum til Østtyskland. Der henvises iøvrigt til annoncen andetsteds i bladet.

Stu­diestipen­dier til Sverige

Den svenske Femte Maj-Fonden i Göteborg, som er oprettet af den „Komitté för hjälp til danska flyktingar i västra Sverige“, som virkede i de sidste år af den 2. verdenskrig, foretager en gang årlig uddeling af stipendier. Uddelingen fandt tidligere sted i slutningen af året, men er nu ændret, således at stipendieuddelingen sker på Danmarks befrielsesdag, den 5. maj, datoen som har givet fonden navn.

Stipendierne uddeles for at støtte unge danskes studier eller uddannelse under kortere ophold i Sverige, og hensigten er at søge fremmet kendskabet til svensk kultur samt svensk samfunds- og næringsliv. Øverste al-

dersgrænse for at komme i betragtning ligger omkring 35 år.

Ansøgning om at komme i betragtning ved stipendieuddelingen sendes til *Styrelsen for Femte Maj-Fonden, c/o Kgl. Dansk Generalkonsulat, Göteborg*. Ansøgningsfristen udløber *1. marts 1965*.

Stipendierne vil som ovenfor nævnt blive uddelt den 5. maj, og skal anvendes i løbet af 1965 eller 1966.

Ansøgningerne skal indeholde oplysninger om ansøgerens bopæl, alder, beskæftigelse, tidligere uddannelse, de påtænkte Sveriges-studiers art og varighed, det ønskede stipendiebeløbs størrelse samt eventuelle anbefalinger.

Foreningen Norden, Malmøgade 3, København Ø., giver nærmere oplysninger.

Børnene taler

Interessant udstilling åbnet af børnetegninger fra Theresienstadt

Frihedsmuseet var torsdag den 18. februar rammen om en usædvanlig begivenhed.

Den tjekiske ambassadør havde indbudt til åbningen af ca. 50 børnetegninger fra den berygtede kz-lejr Theresienstadt.

Kulturminister Hans Sølvhøj repræsenterede regeringen ved åbningen. Ministeren sagde, at tegningerne ikke var til at vække hadfølelser, men forsvarsberedskab. Der var rige og gode traditioner for venskabelige forbindelser mellem Danmark og Tjekoslovakiet. Vi må ikke glemme fortiden, og vi må heller ikke glemme vore gode forbindelser.

DANSK HYDRAULIK
INDUSTRI-AKTIESELSKAB
JUELSMINDE

FYENS ANDELS-
FØDERSTOFFORRETNING
RUDKØBING

LETHS BLOMSTER
RUDKØBING

AUG. L. JANSEN
L. THERKELSSENS EFTF.
RUDKØBING

I/S FRØSLEV SAVVÆRK
OG
EMBALLAGEFABRIK
PADBORG

VAMDRUP
SPAREKASSE
VAMDRUP

DANSK CONTINUE & DRIVREMMEFABRIK

VESTERBROGADE 95 - KØBENHAVN V.
TELF. CENTRAL 1869 - 5861 - GIRO 65511

ERNST C. LOHSE & C.s EFTF.
FIN POULSEN & CO.

SNAREGADE 4
KØBENHAVN K.

INGENIØRFØRRETNINGEN TRIUM
GLENTEVEJ 71 - KØBENHAVN NV.
TLF. C. 1 30 18

EUROPÆISKE
VARE- & REJSEGODSFORSIKRING A/S

KAALUND
RUDKØBING
TELF. 51 10 20

Se denne udstilling og lad den gå ind i Deres sind. Den taler om frihed og tolerance, sluttede ministeren.

De indbudte gik derefter en rundtur for at se børnetegningerne.

☆

Børnenes tegninger lyser levende i dag — selv er de små bukket under i forskellige lejre i årene 1943—44. Udstillingen kommer fra „Statni Zidovské museum“ i Prag, og udstillingen arrangeres i samarbejde med den tjekoslovakiske ambassade.

Theresienstadt er beliggende nord for Prag i Bøhmens centrale højland og var oprindeligt en fæstning, opkaldt efter kejser Josephs mor, kejserinde Maria Theresia. Under den anden verdenskrig omdannede nazisterne hele byen til en koncentrationslejr. På vej til andre lejre fik tusinder og atter tusinder mennesker fra 1941—44 midlertidigt ophold i Theresienstadt. Blandt fangerne var der også 15.000 børn — hovedsageligt af jødisk oprindelse.

Børnene blev vidner til de pinsler og rædsler, der udspillede sig i denne frygtens lejr, men modsat mange voksne medfanger mistede deres barnesind ikke kontakten med livet uden for lejren. Børnene hentede til deres tegninger motiverne og inspirationen i den fri verden — det, de selv havde oplevet, før den onde periode ødelagde alt, eller det, som ældre i lejren fortalte dem.

Kun ca. 100 børn fra Theresienstadt overlevede — de 14.900 døde et år eller to senere under ophold i andre lejre, de fleste i Auschwitz. Theresienstadt havde kun været et ophold på vejen mod døden.

Men tegningerne lever, De voksne i lejren, der tog sig af børnene, gravede tegningerne ned, og her blev de fundet efter befrielsen.

☆

Udstillingen er åben til den 9. marts.

DACHAU-KLUBBEN

GENERALFORSAMLING

Dachau-Klubben holder sin årlige generalforsamling i Admiral Gjeddes Gård tirsdag den 23. marts med dagsorden ifølge lovene.

De erhvervshæmmede

Landsforeningen Sammenslutningen af erhvervshæmmede fra frihedskampen

ARSMØDE I KØBENHAVN

Lørdag den 13. og søndag den 14. februar afholdt landsforeningen sit landsmøde i København. Bestyrelsesmedlemmer og kontaktfolk fra hele landet deltog.

Allerede fredag den 12. begyndte gæsterne at komme, og lørdag morgen ved 8 tiden var der samlet 22 repræsentanter fra hele landet til morgenkaffe i Admiral Gjeddes Gård.

Efter morgenkaffen tog man til henrettelsespladsen på Ryvangskaseren. Efter blomsternedlægning mindedes man med 2 minutters stilhed de kammerater, der her var henrettet af nazisterne. I Mindelunden lagde vi blomster ved mindemuren, monumentet og ved KZ-gravene. Herfra gik turen til mindesmærket for den ukendte KZ-fange ved Helligåndskirken. Ved tilbagekomsten til „Geddegården“ samledes man på trappen til kontorerne, og der blev lagt blomster ved mindepladen over den medarbejder i „Geddegården“, som døde i Vestre Fængsels tyske afdeling.

Middagen i „Gjeddegården“ sluttede ved 13,30 tiden. Der var derefter lejlighed til for provinskammeraterne at besøge familie og venner i København.

Kl. 18,30 kunne formanden for Københavns afdelingen byde 125 mennesker velkommen til en festlig sammenkomst på Avedøre skole. Sammen med gæsterne og Københavns-afdelingens medlemmer tilbragte vi en hyggelig aften i kammeratlig samvær — og aftenen sluttede med frihedssangen.

Søndag den 14. februar kl. 10 mødtes man igen i „Gjeddegården“ med kontaktfolkene og bestyrelsesmedlemmerne fra afdelingerne i provinsen samt bestyrelsen fra Københavns afdelingen.

Man udvekslede erfaringer, og man diskuterede det fremtidige arbejde for vore syge og invaliderede kam-

merater, og man blev klar over, at provinsen var et forsømt område — og at vi her fra Københavns afdelingen ville gøre, hvad der var muligt for at hjælpe til ude i provinsen — bl. a. ved at sende kammerater fra Københavnsbestyrelsen til de provinser, hvor der var behov for hjælp.

Mødet sluttede kl. 15, og der blev fra Københavns afdelingen rettet en tak til de deltagende repræsentanter for det arbejde, der udføres for vore syge og invaliderede kammerater over hele landet.

BØRGE EMIL PEDERSEN.

Gestapofangerne

9. APRIL PÅ RÅDHUSPLADSEN

I år vil det være 25 året for 9. april. Gestapofangerne vil som sædvanlig afholde en lille højtidelighed på Rådhuspladsen i København kl. 11,45 til kl. 12,10. Hvert år på denne dato mindes vi krigens ofre ved to minutters stilhed, når klokken slår tolv på rådhusuret. Forud herfor bliver i år en kort tale af major Knud Janson, der var et særdeles aktivt medlem af modstandsbevægelsen.

Hvert år samler der sig tusinder af københavnere på Rådhuspladsen for at deltage i denne højtidelighed, og vi tager næppe fejl, om vi spår en særlig stor deltagelse i år. Enhver, som har mulighed derfor, opfordrer vi til at deltage. Det er et sørgeligt minde, det er et nederlag, og Gestapofangerne vil ikke foranstalte andre arrangementer på denne dag.

MØDER I MARTS

Den 18. marts afholder Sjællands-afdelingen møde med foredrag i Admiral Gjeddes Gård, St. Kanikkestræde, kl. 20,00. Medlemmer af tilsluttede foreninger er velkomne.

Bent Østergaard fra „Amnesty International“'s danske afdeling vil fortælle om denne organisation, der søger at hjælpe fanger, som sidder fængslet på grund af deres politiske overbevisning, deres tro eller deres race. Der kan vel næppe være nogen tvivl om, at dette arbejde vil interes-

BOTVED BOATS A/S
SLAGELSE

I. P. HUSET
SLAGELSE

KNUD DEMANT
FISKEHANDLER
LØVEGADE 8 — SLAGELSE

VESTSJÆLLANDS
URE & OPTIK
SLAGELSE

BIOGRAFEN
SLAGELSE

SKANDINAVISK
FILT- & VATFABRIK
BREDEGADE 17 - SLAGELSE

SMEDEMESTER
F. V. HANSEN
VESTERGADE 36 - SLAGELSE

P. M. OLSEN
AUT. G. M. FORHANDLER
SLAGELSE

H. JUL. FJERRING
RÅDGIVENDE INGENIØR
SLAGELSE

L. MELDAL
FARVERIER
SLAGELSE

HELGE OLSEN
CYLINDER SERVICE
KLINGENBERG 5 — SLAGELSE

SPAREKASSEN
FOR
SLAGELSE & OMEGN

SVEND BOSIN
ELEKTRO-MEKANISK ETABL.
SLAGELSE

ANTON PETERSEN
KORN OG FODERSTOFFER
SLAGELSE

BANKEN
FOR
SLAGELSE & OMEGN

AKTIESELSKAB

SLAGELSE MØBELVÆRK A/S

SLAGELSE KAFFERISTERI
v/ CHR. POULSEN
SLAGELSE

AKTS. TRÆLASTHANDELEN „SILVAN“
SLAGELSE

SLAGELSE
MASKINSNEDKERI
JERNBANEGADE 26

A/S DANSKE GULDSMEDES
SØLVVAREFABRIK
SLAGELSE

PALLUDANS PLANTESKOLE A/S

KLARSKOV

sere enhver af os tidligere fanger, og vi vil vel have en særlig forudsætning for at forstå de problemer, der rejser sig. Af foredraget vil man kunne forstå, at det vil være muligt for enhver af os at medvirke til at lindre tilværelsen for disse forfulgte.

Tilslutning

Landsforeningen Gestapofangerne søger gennem sit arbejde at knytte kontakt med så mange af de gamle fangeklubber og foreninger som muligt. Det er jo en kendsgerning, at antallet af tidligere fanger naturnødvendigt må blive mindre for hvert år, og dette vil også kunne mærkes i klubberne. Derfor må det være i alles interesse, at der finder et samarbejde sted. Det skal være et samarbejde mellem selvstændige organisationer, der ikke skal sluge hinanden, og vi tror, at et sådant samarbejde kan lykkes.

Det er os derfor en glæde at kunne meddele, at foreløbig har Dachauklubben og Landsforeningen af KZ-fanger fra Neuengamme besluttet at tiltræde Gestapofangerne som kontakemedlemmer. Skulle andre klubber ønske nærmere oplysninger om fordelene herved, bedes man skrive til Jørgen Barfod, Ved Fortunen 10A, Lyngby.

Landsstævne

Landsforeningen Gestapofangerne vil i år i pinsen den 5.—7. juni holde sit landsstævne på Krogerup.

Sammen med den norske fangeforening møder man først til en kort højtidelighed lørdag den 5. juni ved mindesmærket for den ukendte KZ-fange ved Helligåndskirken. Efter et besøg på Frihedsmuseet kører landsstævnets deltagere til Krogerup, hvor alle vil blive indkvarteret.

Søndag bliver der besøg på Louisiana og et følgende foredrag af prof. Dan Sterup Hansen, der vil fortælle om „Ung kunst“. Mandag kommer rigsarkivar Johan Hvidtfeldt for at fortælle om indsamlingen af dokumenter fra besættelsestiden i udlandet, og stævnet vil slutte med en højtidelighed i Mindelunden.

AKTUEL AFTEN

Sjællands-afdelingens første møde i det nye år var velbesøgt.

Grosserer Egil Barfod tog deltagelse med på et interessant besøg i NATO's vigtigste forsvarsanlæg i Nordamerika og Canada.

Egil Barfod levendegjorde sin skildring ved forevisning af en række billeder af egne optagelser.

Rejsen blev naturligvis foretaget pr. fly. Den varede 9 dage, og oplevelsernes mængde var ganske overvældende.

Deltagerne i besøget i USA var fra civilorganisationer i alle NATO-lande. — Disse organisationer havde 10-års jubilæum, og dette fejredes ved deres stævne i Canada. Rundrejsen gjorde mødet til en stor oplevelse.

Protest mod, at fristen for retsforfølgelse af tyske krigsforbrydere udløber nu

Ved mødet blev der enstemmigt vedtaget en protest til den vesttyske regering i anledning af, at krigsforbryderanklagerne gøres forældede fra den 8. maj 1965.

Man finder det oprørende, at forbrydelser af den art i det hele taget kan opleve retslig forældelse.

Protesten er afleveret til den vesttyske ambassadør i Danmark.

Bøger

Jomo Kenyatta:

„I skyggen af Mount Kenya“.

260 sider. 15,50 kr. Munksgårds forlag.

Der er udkommet mange bøger om Afrika i de senere år, og det er kun rimeligt. Denne bog er skrevet af en mand, som fra fødsel til i dag har selvoplevet det hele: Jomo Kenyatta, høvdingesøn, intellektuel, studeret i Vesten, nu det nye lands, Kenyas, første mand — og dette giver selvfølgelig bogen meget stor vægt. Dybt forankret i sit folks kultur, skikke, riter og livssyn giver han en skildring af Gikuyerne (ikke det ukorrekte Kikuyerne) så levende og dog sagligt, at man må placere denne bog i toppen af afrikansk litteratur. Der gøres rede for stammens opståen, det enkelte individs liv, ret og arbejde inden for familien, for familiens plads i samfundslivet, adfærd, arbejde, rettigheder, opdragelse, religiøse skikke

og fester, ægteskab, forfædre dyrkelse osv.

De fleste afrikanere lever af jordens produkter. Det var derfor en katastrofe for dem, da de hvide satte sig i besiddelse af jorden, og det har skabt en forståelig bitterhed og giver forklaringen på det meste af, hvad der er sket i Afrika i de senere år. Gikuyerne — og med dem alle andre afrikanere — vil have jorden tilbage, så de igen kan komme til at leve deres eget liv „med ansigtet vendt mod det hellige bjerg Mount Kenya“.

Skal der komme noget godt ud af samarbejdet mellem hvide og sorte, må de hvide forstå dette og samtidig undgå at ødelægge afrikanernes livsvaner. Det er nødvendigt at finde frem til en livsform, der bevarer det bedste i det gamle og fornyer det med de kristne idealer.

Til slut skal det anføres, at bogen er skrevet før den store opstand mod de hvides herredømme, hvor Jomo Kenyatta fik navnet „flammende spyd“.

Dette er opslagsbogen om afrikanske forhold.

A. HJORTH HALD.

FORBRYDEREN — VORT MEDMENNESKE

Carl Aude: Fra fængsel til frihed, Nyt socialt Bibliotek, Det danske Forlag (189 sider med litteraturfortegnelse).

Når jeg under krigen traf „neutral og besindige“ medborgere, der „aldeles ikke var tyskvenlige, men som dog ikke kunne glemme den tyske kulturs betydning gennem tiderne“, var min stående replik: „Den nuværende tyske „kultur“ (mit tonefald angav gåseøjnene) ses bedst af den måde, hvorpå Tyskland i dag behandler sine ubeskyttede og værgeløse fanger.“

Jeg mindedes denne min vurdering, da jeg læste, hvad den kendte og fremtrædende fængselsmand, chefen for fængselsvæsenets arbejdsdrift, Carl Aude udtaler i sin bog „Fra fængsel til frihed“, der nu foreligger i 2. ændrede udgave: „Et lands kulturelle standard måles . . . ved den måde, det tager sig af sine vanskeligste og besværligste medlemmer på.“

I god overensstemmelse hermed er, hvad han udtaler om modtagelsen af en dømt i fængslet: „Et håndtryk og et venligt goddag kan lette spænding og uro. Der skal gennemgås en procedure med omklædning og badning . . . Den måde, hvorpå dette bliver grebet an, skulle gerne stå som en optakt til en følgende saglig og hu-

KLAKRING SAVVÆRK

A/S FÆLLESBAGERIET
HORSENS

SVEND ANDERSEN
MØBLER
SØNDERGADE 15 - HORSENS

HORSENS FOLKEBLAD

HORSENS DAMPMØLLE
AKTIESELSKAB

GARAGEKOMPAGNIET A/S
AUT. G.M. FORHANDLER
HORSENS

CARL BÆK & SØN
EL-FAGMANDEN
VESTERGADE - HORSENS

BAGERMESTRENE
RUGBRØDSFABRIK
AKTIESELSKAB
HORSENS

HARALD PETERSEN & SØNNER
MURERMESTRE
HORSENS

HORSENS KARROSSERIFABRIK
LUDVIG KRAG
TLF. 25200 - E. MØLLERSGADE 69

AKTIESELSKABET
BANKEN FOR VORDINGBORG OG OMEGN

AKTIESELSKABET
LANDBRUGS- OG HANDELSBANKEN
VORDINGBORG

VENDS M. FL. HERREDERS
LANDBO- SPARE- OG LAANEKASSE
NR. AABY

A/S RIBE JERNSTØBERI

ESBJERG EKSPORTSTALDE

MARKEDSKONTORET

BJERRE OG HATTING M. FL. HERREDERS
SPARE- OG LAANEKASSE
HORSENS

HORSENS JERN & STAALFORRETNING A/S

HORSENS BANK
AKTIESELSKAB

ENGELSK BEKLÆDNINGSMAGASIN
HORSENS

A/S HOKI
KØBMÆNDENES INDKØBSCENTRAL
HORSENS

man behandling. „Senere i samme forbindelse fremhæves, at den indledende samtale „skal føres med stor takt fra funktionærens side“.

Disse citater vil vise, at der er tale om en forstående og human fængselsmands redegørelse. Når dertil føjes, at skildringen er særdeles grundig og instruktiv, at den bygger dels på forfatterens egen erfaring, dels på en omfattende læsning, der strækker sig fra faglitteratur i videste forstand (filosofi-historie, psykologi (retsmedicin), sociologi, jura) til skønlitteratur, vil man forstå, at Carl Aude har givet os et betydeligt værk, som alle, der interesserer sig for samfundet, vil kunne læse med udbytte, også fordi han ikke præker pladderhumanisme, men fastslår, at „man må beholde frihedsberøvelsen, indtil der er fundet noget, der kan erstatte den“, selv om den er en menneskelig „degradation“, der „kun bør anvendes, når der foreligger en egentlig nødvendighed derfor. Dette tilsiges af både menneskelige og økonomiske grunde.“

Bogen giver mange nyttige oplysninger om lovgivningen og samfundets procedure — men fremfor alt giver den udtryk for en menneskelig forståelse. For denne fængselsmand er gerningen ikke blevet rutine, for ham er fangen et medmenneske. Derved bliver bogen mere end et fyldigt oplysningsværk, den er i bedste forstand et „opbyggeligt“ og etisk arbejde, der opfordrer læseren til at vise forståelse for dem, der er kommet skævt ind på tilværelsen, at de gennem et „genrejsningsarbejde“ (bogens udtryk) i fængslet må gøres egnede til målet: friheden. — Der er grund til at sige Carl Aude tak for denne bog.

ERIK SONNE.

Hugo Horwitz og Knud Rasmussen: En sabotørs erindringer. Forlaget Fremad, 1964. 171 sider, ill., kr. 22,75.

Året 1964 har bragt adskillige optryk af beretninger fra besættelsestiden, og de har deres store værdi til oplysning for den siden da opvoksede ungdom og for kommende slægter. Men den iver, hvormed vi ældre, som

har oplevet begivenhederne, også griber hver nyudkommen bog om „de onde år“ er nok så forbavsende. Imidlertid er vor erfaring og viden for spredt, og vi søger stadig at samle brikkerne til et hele.

„Uffe“ har holdt tæt i 18 år, men hans bog er så frisk skrevet, som om oplevelserne er af meget nyere dato. Manke af aktionerne har vi læst om før, men en personlig og udførlig skildring, som den her foreliggende, hører til sjældenhederne. Forfatteren fortæller både om små og store sabotager. Noget lykkes, andet slår fejl. Bogen er i virkeligheden et kilde-skrift af rang. Man får indtryk af ukueligt humør og gå-på-mod, af stærkt sammenhold og ikke mindst af det nerveslid, som denne kampform kræver, og som lederne mente, at kun ganske unge kunne holde til i tilstrækkelig lang tid til at opnå de ønskede resultater.

Særlig bemærkelsesværdig er det, at alle gruppemedlemmer deltog i planlægningen af aktionerne fra første færd. Det bevirkede, at alle levede sig ind i situationen, kunne udføre de tildelte hverv så at sige på sekund og om fornødent handle rigtigt pr. konduite.

Bogen er en berigelse af sin art af litteratur. Den overbeviser om, at friheden har sin pris, og den kan især have et vigtigt bud til vor tids noget forvante ungdom.

„Uffe“ var en af de ledende i „Bopa“. I 1963 udkom „De illegale“ med to fortællere fra „Holger Danske“. Når man betænker, hvad disse to organisationer, der tilsammen talte højst ca. 300 medlemmer, har på samvittigheden af sabotageaktioner, kan man forestille sig, hvad de har sparet landet for af menneskeliv og ødelæggelser, hvis de samme slag mod virksomheder og transport skulle være udført i form af luftangreb. Shellhuset! B. & W.!

O. I. Leth.

FORAN MOSKVAS PORTE

Mendel Mann: Warszawa i Flammer. Aschehoug, Kbh. 1964. 179 sider. Kr. 22,50.

Bogen er en fortsættelse af den tidligere udkomne „Foran Moskvas Porte“,

men kan læses uden kendskab til sidstnævnte.

Begge har til hovedperson Menachem Isakovitsj, en polsk jøde, der efter Hitlers krig mod Polen er havnet i Moskva, men her indhenter krigen ham i 1941, da tyskerne står foran byen. Stalins herredømme vakler, regeringen flytter øst på, og fabriksarbejderne får geværer stukket i hænderne og føres som kvæg ud mod fjenden. Menachem deltager i de fortvivlede kampe og udmærker sig, så han forfremmes til officer. Da faren er dreven over, bliver han som følge af mistro og chicane degraderet og forvist til en tvangsarbejdslejr i Ural.

I nærværende bog går for Menachem turen tilbage fra Ural til Warszawa, idet han melder sig som frivillig til hæren og som menig oplever nogle af de kampe, som fører til tyskernes fordrivelse fra russisk jord.

Hovedafsnittet er imidlertid de tragiske dage, da de russiske hære stod ved Weichsel, bogstaveligt med gevær ved fod, og gav tyskerne lejlighed til at jævne byen med jorden og udslutte de polske nationalister, hvis opstand russerne selv havde provokeret frem.

Ældre læsere vil mindes, hvordan russerne ydermere forhindrede hjælp fra de allierede i at nå frem ved at nægte benyttelse af russiske flyvepladser.

Den russiske civilbefolkning lider hårdt under den tyske besættelse. Polakkerne har det værre, for både tyskere og russere efterstræber dem lige ubarmhertigt. Men værst af alle går det jøderne, som har alle tre folkeslag til bitre fjender.

Forfatteren har megen sympati for den jævne russer, hvis kærlighed til fædrelandet, men navnlig hjemstavnen han skildrer smukt.

Ukrainere og polakker, som går i tysk tjeneste, er i hans øjne kun banditter.

Særlig indtrængende er gengivelsen af hovedpersonens og de andre jøders kvaler med splittede og modstridende tanker og følelser i deres åndelige ensomhed. En indtagende side af forfatterens evner viser sig i de hyppige skildringer af landskaber og årstider.

Nogen slinger i brugen af militære betegnelser må muligt tilskrives oversættelsen. Maskingevær og maskinpistol er to forskellige ting. De tropper, som kommanderes af obersten, betegnes snart som deling og snart som division — det ene

DANSK KAFFERISTERI
AKTIESELSKAB
KOLDING

A/S FRØKONTORET
KOLDING

A/S KAALUND FABRIKER
KOLDING

**GULLANDERS
BOGTRYKKERI**
SKJERN
TELF. 76

**HUGO HOLMSTOEL
& CO. I/S**
JERN- & STÅLFORRETNING
SKJERN

CONTINENTAL VIN-IMPORT
VEJLE

**AKTIESELSKABET
VEJLE ALBUMINFABRIK**

L. H. MORTENSEN & CO.
KAFFE EN GROS
VEJLE

**TEXTILARBEJDERNES
FAGFORENING**
SILKEBORG

GRØNBORGS TØMMERHANDEL A/S
KOLDING

OSCAR CHRISTENSEN A/S
KOLDING

I/S SØNDERMARKS MØBELFABRIK
TARM
GL. KONGEVEJ - TLF. (0724) 168 - 188

H. S. KEDELFABRIK
TARM - TELF. 114 - 314

„LØVEN“
BETONVAREFABRIK OG MØRTELVÆRK
SKJERN - TELF. 40

WINDFELD-HANSENS BOMULDSSPINDERI A/S
VEJLE

TOLDSTRUPS KJOLEFABRIK
HØRNING

MEJERIANLÆG

MEJERIMASKINER

AKTIESELSKABET
PAASCH & SILKEBORG
MASKINFABRIKKER

HORSENS

SILKEBORG

afgjort for lidt, det andet måske for meget.

De fleste læsere vil dog næppe hefte sig ved sådant, men finde bogen både velskrevet og interessant.

O. I. LETH.

Hans von Lehndorff: Farvel, mit land. Jespersen & Pio. 295 sider, pris kr. 26,75.

Hans von Lehndorff var læge i Østpreussen, og hans bog: „Farvel, mit land“ er bygget over hans dagbogsoptegnelser fra årene 1945—47, lige efter 2. verdenskrig.

Han skildrer nøgternt, men dog med en gennemgående tone af vemod, Tysklands sammenbrud, de frygtelige bombardementer af Königsberg, russernes brutalitet, de sidste nazistiske krampetrækninger og de ganske hårrejsende forhold, han som læge måtte arbejde under.

Han fremhæver, at selv under disse kaotiske forhold eksisterer den menneskelige godhed og hjælpsomhed.

Bogen er yderst velskrevet, fængslende og gribende.

Else Bach Nielsen.

„— DØDEN IKKE HELLER“

Piero Malvezzi og Giovanni Pirelli: De sidste breve fra Dødsdømte Frihedskæmpere i Europa 1940—1945. Med forord af Thomas Mann. Spektrum, Kbhvn. 1964. 237 s. Kr. 26,50.

Bogen lå ulæst på mit skrivebord i flere dage, fordi jeg havde tanken: Skal vi nu igen til at dykke ned i den umådelige sum af rædsler!

Den er trykt i Italien i 1954. Hvorfor kommer den nu 10 år efter på dansk? Svaret gives måske på omslaget af Arnulf Øverland, som skriver: „Har vi overhovedet lov til at glemme dem? Hvad om vi en dag skulle få sådanne breve fra vore egne børn? Men det er jo utænkeligt. Sådan noget sker ikke mere, ihvertfald ikke her. Det har vi altid sagt. Vi sagde det i 1940. Og allerede i 1941 begyndte brevene at komme.“

Det drejer sig om breve fra 109 dødsdømte fra 16 europæiske lande, og læsningen er ikke så slem, som man på forhånd tænker sig. Men gribende er det at se, hvor modigt og fattet de alle møder den uundgåelige skæbne. Tankerne drejer sig mest om, hvordan deres kære derhjemme skal komme over sorgen og leve videre uden at knuses af slaget.

Religiositet eller mangel på samme synes ikke at gøre nogen forskel. Her ved dødens tærskel møder de gennemgående

106.000 fanger

Blikmærkerne fortæller numrene. Protokoller og andet materiale beretter om fangernes skæbne.

Vi bringer her et forsøg på at gøre rede for Neugamme-lejrens 106.000 mandlige og kvindelige fanger. Tilgangen er nedenfor dokumenteret ved nummerlisten over de udleverede blikmærker, som viser:

Tilgang:

88.000 mandlige fanger (dette nummer kan dokumenteres).
13.500 kvindelige fanger. Disse to grupper fik fortløbende, nummererede blikmærker.
2.000 sovjetiske og enkelte andre krigsfanger, som ikke fik fangemærker.
1.500 politifanger i Neuengamme, som fik egne numre.
1.000 henrettede, som ikke fik nr., da de ikke blev optaget i lejr-bestanden.

106.000 fanger i lejren og udekommandoerne.

Ifølge dr. Trzebinski's kvartalsberetning til Berlin af 25. marts 1945 befandt sig på skæringsdagen (25/3-45) i lejren Neuengamme og dens udekommandoer:

40.393 mandlige fanger.
11.768 kvindelige fanger.

52.161 totalantal.

Det betyder, at indtil denne skæringsdag må 53.839 fanger regnes som afgåede fra Neuengamme ved overførsel, afgang eller død.

Afgang:		
Overførsel til Gestapo-centraler		600
Løsladelser (1939—1945)		300
Byggebrigader (1. og 2. SS-byggebrigade), i 1945 afgivet til Buchenwald og Sachsenhausen		2.000
Invalide-transporter, i april 1945 til Hannover-Stöcken, Hannover-Misburg ...		2.000
Evakuering af skandinaverne ved grev Folke Bernadotte-aktionen i april 1945		6.500
De franske sær-fangers borttransport i april 1945 til KL. Flossenburg		500
SS-formation „Dirlewanger“ (368/72/100)		540
Kommandoernes borttransport fra lejren 30/4-1945		700
Overførsler i KL. Dachau, Buchenwald, Sachsenhausen, til ITS-Arolsen (40 transport)		16.000
Overførsler i de andre lejre som Auschwitz, Dora, Gr. Rosen, Bergen-Belsen, Ravensbrück, Bernburg m. fl.: Intet tal.		

Døde:

Registreret indtil 15/3-45	38.000	
„Cap Arkona“ og de andre skibe	7.500	
Krigsfanger	2.000	
Henrettelser	1.000	
Sandsynligt antal af de på evakueringsmarcher omkomne	6.500	55.000

Overlevende:

„Athen“	2.000	
„Cap Arkona“ og andre	400	
Flygtninge fra evakueringsmarcher, skjulte, fra Wöbbelin, Bergen-Belsen, Ravensbrück, Sandbostel og andre, som endnu regnedes til Neuengammes bestand	6.000	8.400

Kvinder, antal ubekendt, det må bemærkes, at under 1100 kvinder er døde.

92.540

Øvrige fanger, om hvis skæbne intet kan siges eller som delvis er overlevet eller overført

13.460

106.000

Vi beder om støtte med enhver oplysning om glemte eller os ubekendte transportere, om dødstal, om kommandoer, som på anden måde er kommet bort og er glemt i denne opstilling.

H. Grome Nielsen.

Evt. oplysninger bedes sendt til formanden, H. Grome Nielsen, Maglebylille, Kastrup. — Landsforeningen af KZ Fanger fra Neuengamme.

AARHUS STEVEDORE CO.

JOHS. JEREMIASSEN

MALERMESTER

NØRREPORT 16 - AARHUS
TELF. 23133

DANSK SVENSK STAAL A/S
BORGPORTEN
AARHUS

CLEMENSTRYKKERIET
KYSTVEJ 37 - AARHUS
TLF. 20611

SJØGREEN & CO.
MALERFIRMA
ROSENGADE 18 - AARHUS L.

TAGE STILLING
FØLLE - RØNDE

FREVIA
EBELTOFT SKOFABRIK

AKTIESELSKABET
FÆLLESBAGERIET
GRENAA

GRENAA HAVNS
FISKEAUKTION

GRENAA
NY TØMMERHANDEL
BAKMANN & OLESEN

REVISIONSFIRMAET
M. CLYTTING & M. BLOKDAL-PEDERSEN
AARHUS

SINDING & KNUDSEN
MURER- & ENTREPRENØRFIRMA
SØJLEHUSET, GULDSMEDEGADE 3
AARHUS C.

JYDSK CENTRALTRYKKERI A/S
AARHUS C.

WEBER & SØRENSEN
REKLAMEBUREAU I/S
AARHUS C.

A/S WRIGHT, THOMSEN & KIER
AARHUS

AKTIESELSKABET JYKO
AABYHØJ

H. HOFMANN & SØNNER A/S
ENTREPRENØRER & CIVILINGENIØRER
BRABRAND

AKTIESELSKABET
AARHUUS PRIVATBANK
EBELTOFT AFDELING

SPAREKASSEN FOR EBELTOFT BY OG OMEGN

deres sidste øjeblik med ro i sjælen, hvad enten de er 14 årige drenge eller 61 årige bedstefædre.

Det er fristende at anføre enkelte citater.

„Jeg dør med stolthed og taknemmelighed i hjertet.“

„Andre frihedskæmpere vil træde i de myrdedes sted.“

„De tror, de kan standse historiens gang med denne dom over os. De tager fejl!“

„På vor grav vil blomster folde sig ud for kommende generationer.“

Ordet „Hævn“ nævnes næsten kun i jødernes skriftlige vidnesbyrd.

Fortrøstningen til at deres død ikke vil være forgæves, men at der efter krigen må komme en ny og bedre verden, er en bærende ide for de fleste. Når vi tænker på, hvordan det er gået siden 1945, må vi beskæmmet bøje vore hoveder og samle os til nye anstrengelser. Det falder i tråd med Arnulf Øverlands ord. Vi har ikke mange laurbær at hvile på.

I afsnittene for de enkelte lande står først en kort omtale af besættelsesmagtens fremfærd i det pågældende land. Vi ved, hvordan alle civiliserede regler blev brudt, og vilkårlighed og råhed fik frit løb. Var det ikke Bonns justitsminister, der for nylig angående krigsforbrydere udtalte, at en forlængelse af forældelsesfristen ville krænke det tyske folks retsbevidsthed.

Hertil kan passende siges med en 28 årig luxemburgers ord:

„Du store tyske rige, som taler så meget om ære og retfærdighed, hvorfor er du selv så lidet ordholdende!“

At sige det kort: Her er en bog, som belyser et menneskeligt problem, som mange familier har haft inde på livet i perioden 1940—45, og som kan betyde en mildnelse for dem. De unge dødsdømtes faste tro på kampens fortsættelse til målet — en ny og bedre verden — taler stærkt til eftertiden. De gør det svært for os, disse tapre unge, men vi må ikke svigte dem — eller os selv og vore børn.

O. I. LETH.

Dagbogsblade

22/1.

VAR ANSAT I UNDERVISNINGSMINISTERIET

KIEL. En tidligere SS-sergent, der for 10 dage siden blev arresteret i Kiel, mistænkt for krigsforbrydelser, hængte sig i dag i sin celle i fængslet.

Den tidligere SS-mand Fritz Weber, der var ansat i undervisningsministeriet, var mistænkt for at have været indblandet i en „døds-march“ med omkring 5000 jøder i nærheden af det daværende Königsberg, nu Kaliningrad, i 1945.

FIRE ET HALVT ÅR FOR MASSEMORD

MÜNCHEN. Den 49-årige Josef Oberhauser, restauratør og tidligere SS-sergent, blev i dag ved retten i München idømt fire et halvt års strafarbejde for medvirken til 30.000 jøders død i Belzec koncentrationslejren i Polen.

Han blev tillige kendt skyldig i bistand ved mord på mindst 150 jøder ved fem forskellige lejligheder.

Anklagemyndigheden krævede i går Oberhauser idømt syv års strafarbejde, mens forsvareren hævdede, at sagen burde falde, da Oberhauser havde handlet under ordre og af frygt for at blive straffet.

26/1.

TILBAGE TIL DANMARK

Den danske generalmajor F. B. Larsen, chef for landstyrkerne i Jylland og Slesvig-Holsten, afløses 1. juli af den tyske generaløjtnant C. von Hobe, der for tiden er næstkommanderende ved enhedskommandoen i Karup.

Chefen for enhedskommandoen er til stadsighed dansk — i øjeblikket er det generaløjtnant Wolff.

Når generalmajor J. B. Larsen er blevet afløst, vender han tilbage til den danske hær, og det forlyder, at han i en periode skal være til rådighed for Forsvarsministeriet, oplyser Berlingske Tidende.

8/2.

NS-FORBRYDERNE HAR INGEN „TRANG TIL RESOCIALISERING“

LYBÆK. Formålet med NS-processerne og den efterfølgende straffeaftoning må ifølge generalstatsadvokat dr. Bauer, Frankfurt, ses deri, at det over for den anklagede og senere dømte indskræpes, at der for staten og statsborgerne findes grænser, som begynder ved respekten for det enkelte menneske. Dr. Bauer talte i lørdags i Lybæk som afslutning på et juriststævne, der var arrangeret af det evangeliske menighedsakademi i Lybæk.

Ikke mindst beskæftigede dr. Bauer sig med det argument, at NS-forbrydere tyve år efter krigen skulle være blevet „ganske andre mennesker“ og fører et borgerligt liv, der ikke giver anledning til klage. Dr. Bauer gjorde gældende, at man over for de anklagede i NS-processer ikke kan gå ud fra en „trang til resocialisering“.

12/2.

„ALTE KAMERADEN“ OG 9. APRIL

Med „Spandauer Volksblatt“ som kilde meddeler det norske „Dagbladet“ s korrespondent i Berlin, at veteraner fra værne-magtens 163. infanteridivision forbereder et større jubilæumsarrangement i Berlin den 9. april for at mindes „indsatsen i Norge“ og det gode og varige kammeratskab inden for divisionen

Indbydelserne ligger parat, og det er givet, at arrangementet vil finde sted, skriver Berlin-bladet, der har set et cirkulære

fra festkomiteen. Bladet benytter lejligheden til at tage skarpt afstand fra denne og lignende festligholdelser af Hitlertidens operationer. Man understreger således, at minderne om sidste krig er meget stærkere i Norge, samt at kammerateriet i den 163. infanteridivision vil være egnet til at skade de forsøg, der fra vesttysk side er blevet gjort for at normalisere forholdet mellem tidligere okkuperter og tidligere okkuperede.

17/2.

NU KOMMER MINDESTUEN I PADBORGLEJREN

PADBORG. Efter hvad kommandanten i Padborglejren, oberstløjtnant B. O. Jakobsen, meddeler, har forsvarsministeriet nu på visse betingelser givet tilladelse til, at der i lejren indrettes en mindestue for „Frølevlejren“.

En kreds af interesserede rettede for et års tid siden henvendelse til kommandanten om at få etableret en mindestue for de danske internerede i Frølevlejren under den tyske besættelse. Sagen blev af kommandanten fremsendt ad hærens normale kanaler med en kraftig anbefaling, idet han pegede på, at lejrens midtertårn i sin helhed ville være bedst egnet til et sådant lille museum.

For at gennemføre planen er en del ombygningsarbejder nødvendige, men projektet har nu været gennem alle instanser og har altså givet resultat. Det understreges, at sagen har mødt stor forståelse og velvilje fra både militær og civil side — ikke mindst har museumsmyndighederne vist stor interesse og forhånds-velvilje.

Buchenwald

International mindehøjtidelighed i anledning af 20-årsdagen for lejrens befrielse afholdes den 11. april.

Begrænset antal danskere kan deltage.

Afrejse fra København 10. april morgen — hjemkomst 13. april aften. Hotelophold i Berlin.

Pris: Kr. 125,00

som omfatter alt fra København: rejse, ophold, forplejning og udflugt. Transport Berlin-Weimar-Berlin. Visum.

Tilmeldelse senest 5. marts til Ob. Poul Larsen, Standparksvej 9, Brøndby Strand. 73 04 43 (aften).

★ ★ ★ *Hende derhjemme*

Det er vist en kendsgerning, at hende derhjemme ikke endnu har haft ordet. Kvinder og mænd har skrevet om oplevelser her og under deportationen; men hende, der gik derhjemme i angst og spænding, har man ikke tidligere læst om.

Vi bringer i dette nummer ottende afsnit af en fortsat skildring, skrevet af en kvinde, hvis mand pludselig forsvandt for hende.

VIII

„Stoler du på ham,“ spurgte Svend. De stod begge og var klar til at gå over på Bergs fabrik. Inga tøvede.

„Thor stoler på ham,“ sagde hun.

Svend fandt det dog bedst at tage Birger med og bad ham opholde sig på en restaurant lige overfor fabriken og holde øje med, hvad der skete.

Berg tog elskværdigt imod dem, og et par timer sad de og drøftede, hvad der kunne gøres for at få Thor fri, og de fik begge en levende fornemmelse af, at han virkelig var glad for Thor og ville hjælpe ham.

En kvindelig sekretær bankede på døren og bad om forskellige oplysninger. Hun talte gebrokkent dansk, men med tysk accent.

Svend og Inga vekslede øjekast, men Berg lod som ingenting og fortsatte samtalen. Det var begyndt at blive mørkt, og pludselig fo'r Inga op fra stolen, så den væltede. En meget skarp lommelygte var blevet sat ind på dem alle tre.

„Tyskerne.“ De var gået i en fælde, tænkte hun.

Berg så hendes mistanke og blev irriteret.

„Hvad tror De om mig?“ nærmest snerrede han.

Inga havde endnu ikke fået bugt med sin angst. „Hvad var det?“ spurgte hun og hentydede til det skarpe lys.

„Bare vagten, der går sin runde,“ svarede han.

Inga åndede lettet op. Men da de gik hjem, lovede hun, at hun aldrig ville tage Svend med mere. Der var noget over Berg, som hun ikke forstod.

Næste morgen ringede fru Sørensen på døren. Hun var enke efter en højstående officer og færdedes meget i officerskredse.

— „Jeg har en advarsel til Dem, fru Thorsen,“ sagde hun.

Og så fortalte hun, at hun aftenen før havde været i selskab hos nogle venner og havde haft en general som bordherre.

I samtalens løb havde fru Sørensen omtalt sine naboer, som for tiden var i tyskernes vold.

— „Og så nævnede jeg dette, at Deres mand og fabrikant Berg havde siddet i samme celle i Vestre fængsel.“

Generalen havde set mere og mere alvorlig ud.

— „Ved De,“ sagde han, „at denne Berg ofte er set i selskab med tyske officerer til frokoster og lignende, og at man laver flammekastere til tyskerne på fabrikken.“

Inga så rædselsslagen på hende.

Hun forstod straks alt det, som havde forekommet hende mærkeligt. Passérsedlen, den tyske sekretær. Vagtens runde. Bergs ubeherskede optræden og uligevægt.

En bandende mand i stedet for en bedende. Hvorfor sad han i Thors celle? Var han stikker? Havde de sat ham ind til Thor for at udspionere ham. De modbydelige svinehund.

Et øjeblik så hun rødt og var rasende. Hun forstod pludselig den unge far, som hun et par dage i forvejen havde mødt, da hun gik rundt om søen.

Han havde en lille dreng på armen, og idet hun passerede ham, hørte hun faderen sige til barnet: „Tysk svinehund. Tysk svinehund. Kan du sige tysk svinehund?“

Hun havde fundet det forfærdende, at han gik og lærte sit lille barn så ond en tale.

Men nu forstod hun ham. Han havde måske været ude for noget lig-

nende, og det var slået indad.

Hun begyndte at gennemgå sine samtaler med Berg. Nok havde han været ubehagelig, og hun kunne ikke lide ham. Men tilbage blev dog en levende fornemmelse af, at Berg var glad ved Thor. Hun kendte Thors godtroenhed og trang til at meddele sig til andre.

Intetanende havde han betragtet Berg som en mand i samme båd. En dansk mand.

Og hvor kunne han andet.

Ikke et øjeblik ville det falde Thor ind, at en landsmand kunne svigte en landsmand, fordi han aldrig selv kunne gøre det.

Hun hørte pludselig sig selv stå og sige: Tysk svinehund! Tysk svinehund!

*Hold fast ved alt det gode,
man gør dig — det onde skal
du glemme.*

★

Mennesket er menneskets værste fjende.

★

*Det virkelig værdifulde, det i
bedste forstand frugtbare, ligger
et eller andet sted hinsides
dydens uindtagelige bolværk.*

★

*Skoser du næstens Gud, fryder
Fanden sig.*

★

*Fortvivl ikke! Vorherre ved,
hvem han hjem søger.*

★

*Velsignet være den stræbsomme
menneskehed i al evighed.*

★

*Guds moder græder i sin himmel,
når en mor på jorden
krænkes af sit barn.*

★

*Ja, ja, god og stærk må du
blive — og menneskene til
gavn.*

★

*Kvinden behøver mere kraft
end manden — Vorherre har
gjort hende uret — hun skulle
være mandens overmand.*